

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วประชากรในภาคเกษตรนั้นอยู่ในฐานะที่ด้อยโอกาสในด้านรายได้กว่าอาชีพอื่น เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ต้องพึ่งพาน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งนับวันจะขาดแคลนมากขึ้น สภาพทางธรรมชาติก็ทวีความรุนแรงและบ่อยขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานหนุ่มสาวไปในเมือง และปัญหาด้านการตลาด ผลผลิตสินค้าเกษตรมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาและมีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะในเขตการเกษตรที่มีการปลูกข้าว มันสำปะหลัง กาแฟ และพริกไทยนั้น ได้มีการขยายการผลิตมากขึ้น ทำให้สินค้ามีมากจนล้นตลาด และในบางฤดูกาลก็ประสบปัญหาในด้านความแปรปรวนของสภาวะอากาศ ทำให้ผลผลิตตกต่ำ และคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งผลกระทบจากการรวมกลุ่มการค้าเสรีของต่างประเทศ นำไปสู่การกีดกันทางการค้าสินค้าเกษตรกรรมและมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในตลาดโลก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย ทำให้เกษตรกรต้องรับภาระหนี้สินผูกพันอยู่เรื่อยมา ไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ ทำให้รัฐบาลต้องหาทางออกให้เกษตรกร โดยการกำหนดนโยบายปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรขึ้นมา

อาชีพการเลี้ยงโคนม เป็นหนึ่งในทางเลือกของอาชีพเกษตรกรรมที่รัฐบาลได้กำหนดในแผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงและสม่ำเสมอตลอดปี เพราะมีตลาดรองรับน้ำนมดิบของเกษตรกรที่แน่นอน และเกษตรกรยังมีรายได้จากการจำหน่ายลูกโคเพศผู้ ลูกโคเพศเมีย แม่โคพันธุ์ดี แม่โคคัดทิ้ง และมูลโคอีกด้วย ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เหมาะสมที่จะแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรยึดเป็นอาชีพทดแทนอาชีพเดิมต่อไป ในการดำเนินงานตามแผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรที่เคยปลูกพืชที่มีปัญหาด้านการผลิต และราคาหันมาเลี้ยงโคนมแทนนั้น มีการดำเนินการเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2537 – 2539 โดยรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรเปลี่ยนจากอาชีพเดิมมาเลี้ยง โคนมตามแผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) จำนวน 6,000 ราย มีแม่โคนมเพิ่มขึ้นจำนวน 30,000 ตัว เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตในปีที่ 2, 3 และ 4 เป็นเงิน 68,100 , 90,600 และ 90,600 บาท / ฟาร์ม / ปี ตามลำดับ (กองส่งเสริมการปศุสัตว์ , 2537)

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดหนึ่งที่กำลังดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยง ไก่ตามแผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) และบัดนี้จากการดำเนินงานในปีแรก ถึงปัจจุบัน ซึ่งมี ทั้งเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและบางรายเมื่อลงมือทำกิจกรรมตามโครงการดังกล่าวแล้วต้อง ประสบความล้มเหลวไปเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจพรธ และ คณะ (2540) ที่รายงานถึงเศรษฐกิจสังคมและระบบการผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่ในภาคเหนือว่า กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่ในจังหวัดเชียงรายบางส่วนมีรายได้จากการเลี้ยง ไก่ประมาณ 69,096 – 115,632 บาท / ฟาร์ม / ปี ซึ่งใกล้เคียงกับค่าประมาณการของกองส่งเสริมการปศุสัตว์ ในโครงการแผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล , เศรษฐกิจและสังคม กับความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่ในโครงการปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการ แก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานส่งเสริมการเลี้ยง ไก่ในโครงการต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของสมาชิกผู้เลี้ยง ไก่ภายใต้แผนปรับ โครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อความสำเร็จในการเลี้ยง ไก่ของสมาชิก โครงการ คปร.
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยง ไก่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการศึกษานี้ นำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานต่างๆของภาครัฐและเอกชน ที่จะสามารถช่วยในการวางแผนในระดับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการ ปศุสัตว์ของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงาน โครงการอื่นๆ ต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสังคมและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ กับความสำเร็จในการเลี้ยง ไก่ของสมาชิกผู้เลี้ยง ไก่ภายใต้แผนปรับ โครงสร้าง และระบบการผลิตการเกษตรของเกษตรกรจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ในการศึกษารั้ครั้งนี้ได้ทำการศึกษาความสำเร็จของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมภายใต้แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) ปี 2538 , 2539 และ 2540 ทุกคน จำนวน 134 ราย ในอำเภอพาน, อำเภอเมือง, อำเภอแม่ลาว, อำเภอพญาเม็งราย, อำเภอเทิง และกิ่งอำเภอขุนตาล โดยมีตัวแปรที่นำมาศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพการสมรส
- ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

- จำนวนแรงงานในครอบครัว
- การจ้างแรงงาน
- การใช้เครื่องรีดนม
- รายได้นอกเหนือจากการเลี้ยงโคนม
- การเปลี่ยนแปลงจำนวนแม่โคนม

1.3 ปัจจัยทางสังคม

- การรับการฝึกอบรม
- ระดับความรู้ในการเลี้ยงโคนม
- การรับข้อมูลข่าวสาร

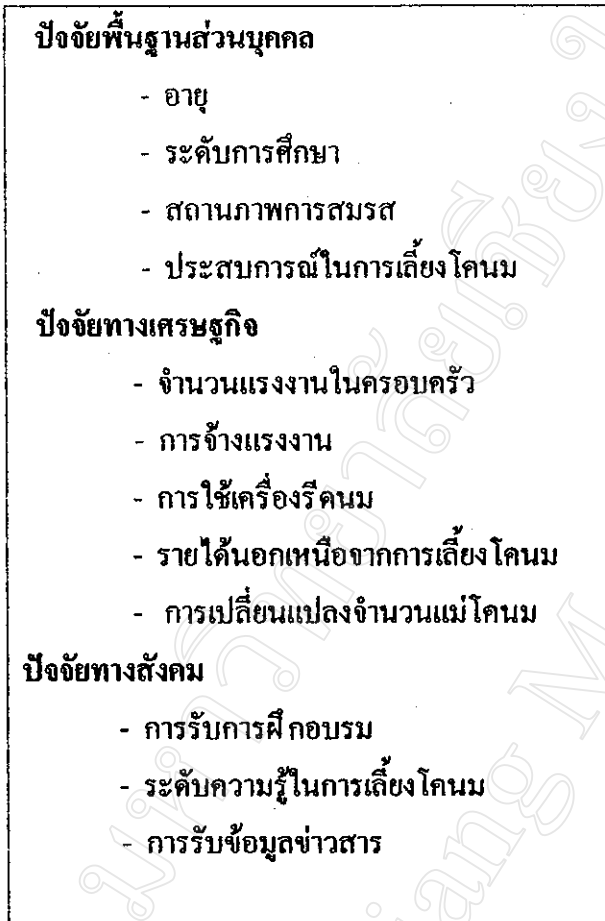
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

ความสำเร็จตามเกณฑ์จากการเลี้ยงโคนมของสมาชิกโครงการ คปร. โดยวัดจากรายได้ของสมาชิกที่ได้รับ คือ ไม่นต่ำกว่า 68,100 บาท /ฟาร์ม / ปี ขึ้นไป (ใช้เกณฑ์ของกองส่งเสริมการปศุสัตว์กรมปศุสัตว์) ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

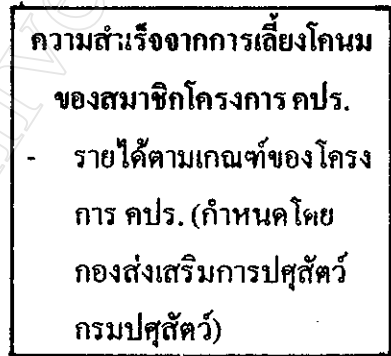
ตัวแปรอิสระ

(Independent Variable)

ตัวแปรตาม

(Dependent Variable)

นิยามศัพท์

ความสำเร็จ หมายถึง เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมโดยเริ่มจากปีที่ 2 ของการเลี้ยง มีรายได้ 68,000 บาท / ฟาร์ม / ปี , ปีที่ 3 มีรายได้ 90,600 บาท / ฟาร์ม / ปี และปีที่ 4 มีรายได้ 90,600 บาท / ฟาร์ม / ปี (ใช้การประมาณการของโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม คปร. โดยกองส่งเสริมการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์) หรือมีรายได้มากกว่าที่กำหนด

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม หมายถึง เกษตรกรที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมภายใต้แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) ปี 2537 – 2539

โครงการ คปร. หมายถึง โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมที่เน้นการลดพื้นที่การปลูกพืชที่มีปัญหาด้านผลผลิตและราคา เพื่อนำพื้นที่ปลูกหญ้าเพื่อเลี้ยงโคนมโดยได้รับเงินกู้จากรัฐบาลเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ประสบการณ์การเลี้ยง หมายถึง เกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นของตนเอง หรือเป็นของครอบครัวมาก่อน

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือเทียบเท่า ที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการ

อายุ หมายถึง จำนวนเต็มของอายุจริงของเกษตรกร นับเป็นจำนวนปี

รายได้ หมายถึง รายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการขายน้ำนม มูลโค ลูกโค แม่โคหมดสภาพ แม่โคพันธุ์ดี และผลผลิตอื่นๆ

จำนวนแรงงาน หมายถึง จำนวนคนที่ทำหน้าที่ในการเลี้ยงโคนมภายในฟาร์ม ซึ่งรวมทั้งสมาชิกในครอบครัวและคนงาน

การรับข่าวสาร หมายถึง ความถี่ในการได้รับข่าวสารของเกษตรกรที่เกี่ยวกับข้อมูลในการเลี้ยงโคนมจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น

การเข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้เข้าร่วมในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน

ระดับความรู้ในการเลี้ยงโคนม หมายถึง การรับรู้ การเข้าใจในการเลี้ยงโคนมอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการหรือตามที่ได้รับส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่